HISTORISCHE KRING

NEDERHORST DEN BERG

MAART 1993 - NR.10

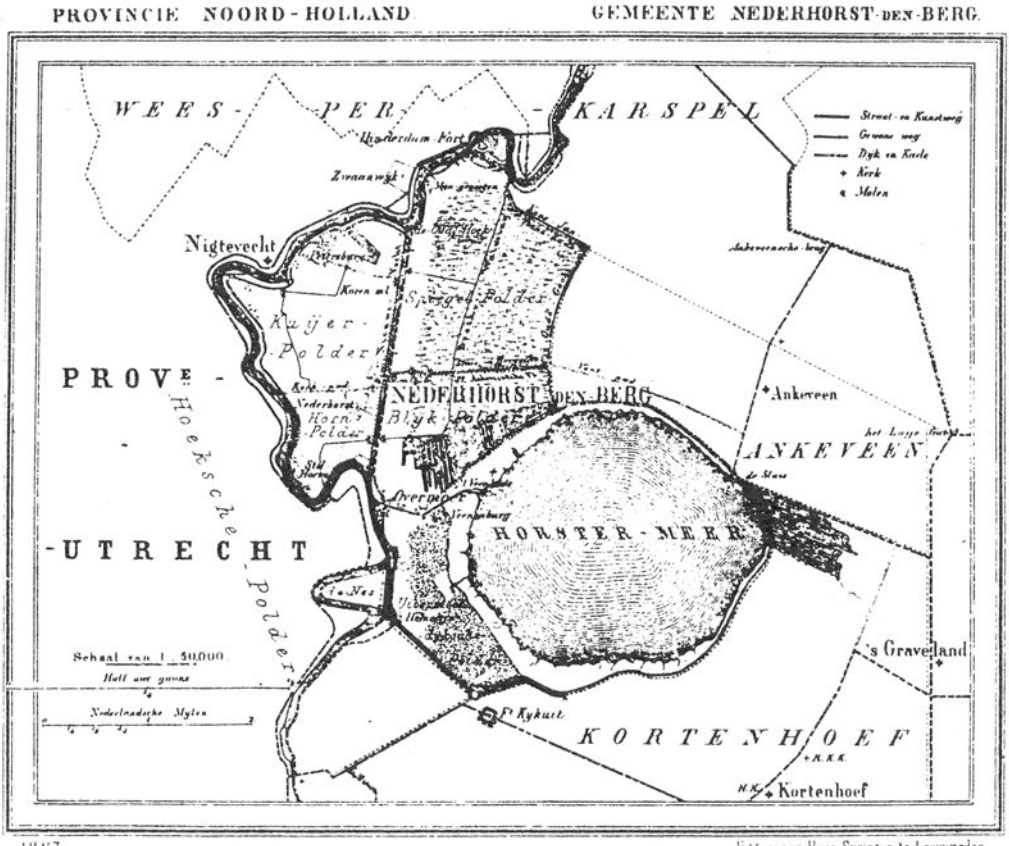

HISTORISCHE KRING - NEDERHORST DEN BERG

BESTUUR

Voorzitter	J.E. Jansen Pieter de Hooghlaan 23 1394 GJ NdB, tel. 02945-4152
Secretaris	W.J. van Deutekom Uiterdijksehof 14 1394 JM NdB, tel. 02945-3343
Penningmeester	K. Scherpenhuijsen Overmeerseweg 76 1394 BE NdB, tel. 02945-1727
Alg.adjunct	G.W.C. Verheul Middenweg 24 1394 AK NdB, tel. 02945-1911
Leden	J.F.A. Baar Kerkstraat 6 1394 CX NdB, tel. 02945-4309

REDACTIE	G.J.M. Baar Zoddeland 26 1394 KR NdB, tel. 02945-4368
	T. Griffioen Kuijerpad 6 1394 DA NdB, tel. 02945-4106
	J.F.A. Baar Kerkstraat 6 1394 CX NdB, tel. 02945-4309
tekstverwerking:	N.W.J. Breed

LIDMAATSCHAP	*f* 25,-- per jaar Bankrekeningnr. 32.82.24.138 RABOBANK Nederhorst den Berg girorek.nr.van de bank: 368387

Niets uit deze uitgave mag, op welke manier dan ook, vervee l-voudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder schrifte-lijke toestemming van het bestuur.

HISTORISCHE KRING
NEDERHORST DEN BERG

Opgericht: januari 1988

Jaargang 3 - nummer 10 maart 1993

==========

INHOUD:

PAG: 238 - Mededelingen en berichten

PAG: 244 - Financiëel overzicht 1992

PAG: 245 - Jaarverslag 1992

PAG: 247 - Opendag TVE

PAG: 248 - Gesproken verleden (5)—Gerard Baar

PAG: 251 - Uit de kerkeraad (2)—J. Kloosterman-Dekker

PAG: 254 - Wat gebeurt er in de Horstermeer?—Annie Lam

MEDEDELINGEN & BERICHTEN

De jaarlijkse ledenvergadering van onze kring zal gehouden worden op 25 maart a.s. in de Bergplaats. Na afloop van het officiële gedeelte zullen er dia's van oude ansichtkaarten worden vertoond van de zgn. Collectie Neef.

****

Voor het verdere seizoen zijn de volgende activiteiten gepland:
In april een lezing door ons lid Claudette de Weerd met als onderwerp "Nederhorst den Berg rond 1800".
Maandag 14 juni a.s. zal (onder voorbehoud) een vaartocht georganiseerd worden over de plassen aan de zuidzijde van de Horstermeer.
Nadere informatie volgt uiteraard.

****

De voorbereidingen voor de Open Dag van "Tussen Eem en Vecht" zijn in volle gang. Elders hierover meer informatie.

****

Om de bezoekers van de Open Dag van "Tussen Eem en Vecht" een indruk te geven van Nederhorst den Berg in vroegere tijden zal er een bescheiden expositie ingericht worden met als thema "Brug en Reevaart". In Nederhorst den Berg en daarbuiten zullen vele dia's en foto's van deze fotogenieke lokaties aanwezig zijn. Wij zijn op zoek naar originele, aparte, bijzondere opnamen van brug en vaart. U wilt vast wel een duik nemen in uw collectie foto's en/of dia's. Als u dan iets tegenkomt, wat wij kunnen gebruiken, horen wij dat graag vóór 1 mei a.s. van u.
Ruud Verkaik, Fazantelaan 17, tel. 4317 of
Jan Baar, Kerkstraat 6, tel. 4309.

****

Binnen niet al te lange tijd zal het honderdvijftigste lid van de Historische Kring kunnen worden ingeschreven. De groei zit er goed in!

****

Wilt u uw contributie over 1993 overmaken? Het gironummer van de penningmeester vindt u aan de binnenzijde van de titelpagina. Het lidmaatschapsbedrag is slechts ƒ 25,-- per jaar.

****

Exemplaren van het themanummer "Van Blekerij tot Wasindustrie" zijn verkrijgbaar bij K. Scherpenhuijsen, Overmeerseweg 76. De kosten zijn ƒ 2,50 per exemplaar.

****

Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Tentoonstellingsdienst geeft de Culturele Raad van NoordHolland een serie van 71 bijzondere boekjes uit. Het deeltje "Nederhorst den Berg in Proza, Poëzie en Prenten" is verzorgd door tekenaar/schilder Onno de Jong en schrijver/filmer Harrie Geelen. Beiden werkzaam bij Toonder Studio's.

****

Jan van Hemert heeft een video-opname gemaakt van de tentoonstelling "Van Blekerij tot Wasindustrie". Het is weer de moeite waard geworden. Bedankt!

****

Geschonken aan de Historische Kring:
* Een foto van de Voorstraat rond 1920 en enige krantenknipsels Mevr. Löwenthal-Bak, Amsterdam.
* Een foto van de Geref. Jongelingenvereniging uit de nalatenschap van G. Brinkers, Loosdrecht.
* Foto's, documenten en knipsels , Mevr. van Harinxma thoe Slooten.

****

Opsporing verzocht

Helaas, geen reactie op de foto van de vier in Overmeer. We proberen het nog een keer. Wie weet iets van deze schuur? Reacties bij Ruud Verkaik of Jan Baar.

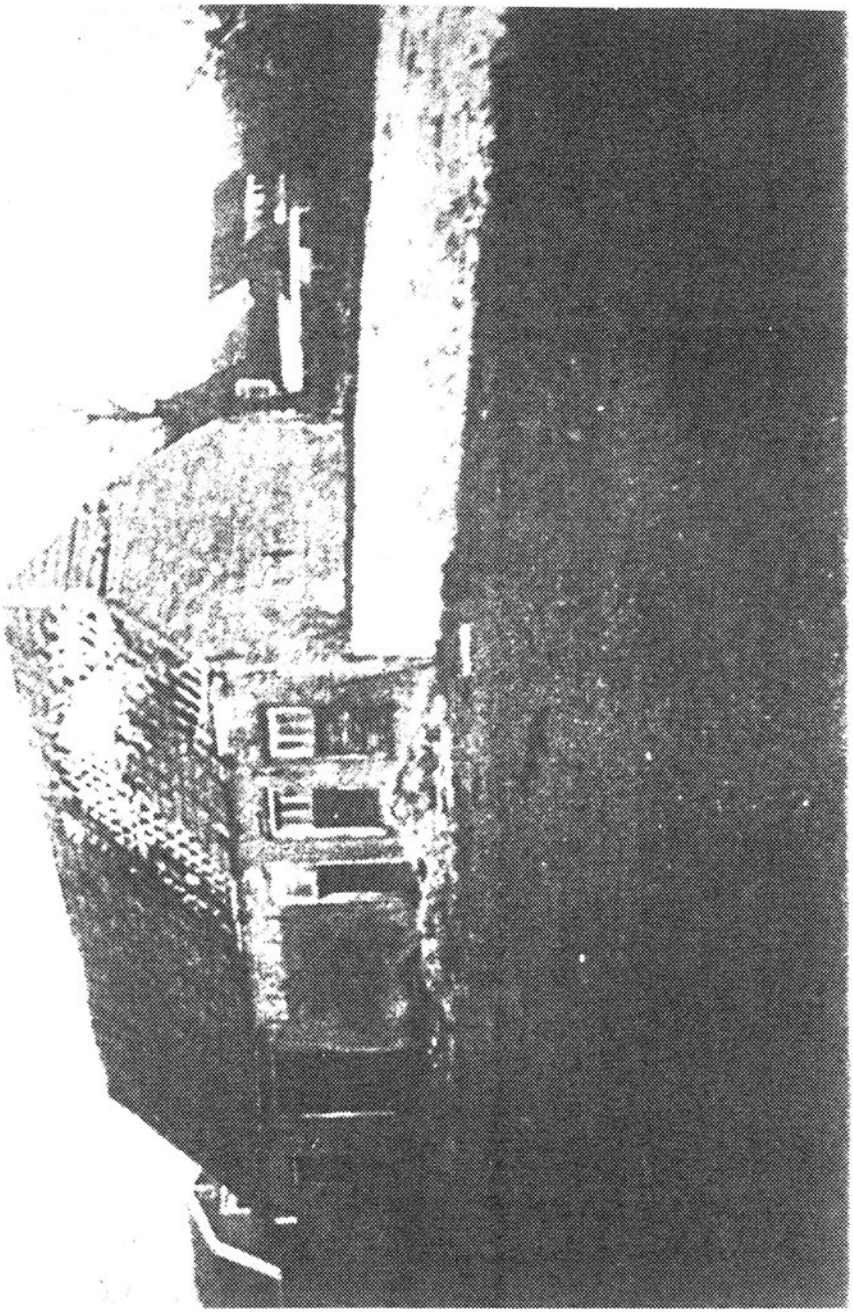

In ons contactblad van juni 1991 schreef Dick van Wichen over het Monumenten Inventarisatie Projekt, het M.I.P.
In 1987 startte het rijk met een grootscheeps onderzoek naar de waardevolle architectuur en stedebouw uit de periode 1850-1940 met als doel een overzicht te krijgen van het aanwezige cultuur-historisch erfgoed uit die periode. Zo wordt op snelle wijze een landelijke inventarisatie van "jongere bouwkunst en stedebouw" verkregen. Een schat aan gegevens voor studie en beleidsontwikkeling zal dit opleveren.
Voor Nederhorst den Berg vond het onderzoek plaats in maart 1991 door de heer J.v.d. Hoeve. Op zijn tocht door de gemeente heeft hij vele dia's gemaakt en daarvan een beschrijving gegeven.
Daarvan is een eenvoudig boekwerk verschenen, waarin een beschrijving van het object en historische gegevens zijn vermeld.
Onze gemeente blijkt een breed scala van waardevolle bouwwerken te bezitten uit de onderzochte periode van kerken, boerderijen, transformatorhuisjes en kazematten, tot woonhuizen en fabrieksgebouwen. Zelfs de Juliana-Bernhardboom ontbreekt niet.Ook de reeds gesloopte gemeentewerf komt op de inventaris voor.
In totaal hebben 42 objecten een beoordeling gekregen.
De inventarisatie is te raadplegen bij de H.K.N.

Voorbeeld van inventarisatie en beschrijving:

MIP NOORD-HOLLAND, Inventarisatiekaart

Accessienummer : 0005158 *Inventarisatiegebied* : Gooi- en Vechtstreek
Provincie : Noord-Holland *Gemeente* : Nederhorst den Berg
Inventarisatiedatum: 19910308
Inventarisator : Hoeve, J. van der

Straat : Middenweg

Nummers even :
Nummers oneven : 111b;113;115

Situering : *Toevoeging* : B

Postcode : 1394 AG
Plaats : Horstermeer
Buurt/Wijk :

Bijzonder gebied : N

Object code : NH-NHDB-033

Naam object : De Nieuwe Harmonie

Object of Complex : O *Code complex* :
Aantal objecten : 1

Oorspronk. functie : Woning met schuur (boerderij)
Huidige functie : Woning met schuur (boerderij)

Bouwstijl : onbekend

Architect : Honders, Th.E.B.
Constructeur :

Oudste datum : 1902
Kerndatering :
Restauratie :

Fotonummers : 003-6
Datum foto's : 19910308

Gevels/materialen : Gepleisterd en witgeschilderd (woongedeelte), baksteen (stal).

Vensters/deuren : Vrijwel alle gewijzigd, ijzeren stalvensters.

Daken/dakbedekking : Zadeldak met aansluitend lessenaarsdak, rode oudhollandse pannen; zadeldak, rode tuiles du Nord.

Bijz. constructies :

Bijgebouwen/hekwerk: Enige stallen, schuren en een hooiberg.

Interieur :

Groenaanleg :

Ontwerper groen :

Jaar van aanleg :

Motivatie : Van belang voor de (plaatselijke) historie.

Bijzonderheden : Opdrachtgever: Dhr. F. van Eeden. Enige leden van de kolonie Walden te Bussum, die werd geleid door Frederik van Eeden, hebben zich hier in de Horstermeer gevestigd. Zij hebben de tuinbouw in de polder geintroduceerd.

Admin. gegevens :

Planologische asp. :

Vindplaats bwk. :

Literatuur :

Omschrijving : De boerderij (of volgens de bouwaanvraag: woning met schuur) ligt te midden van de velden en is slechts via een lange oprijlaan vanaf de Middenweg te bereiken. Het is een vrijwel rechthoekige boerderij van een bouwlaag en een zadelkap. Het woongedeelte is smaller dan de stal, echter tegen de westgevel staat een aanbouw van een bouwlaag en een plat dak. Het westelijk deel van de stal is gedekt onder een lessenaarsdak, dat aansluit op de zadelkap. De boerderij heeft een lang smal uitstek gedekt door een zadeldak.

Monument G/R/P :

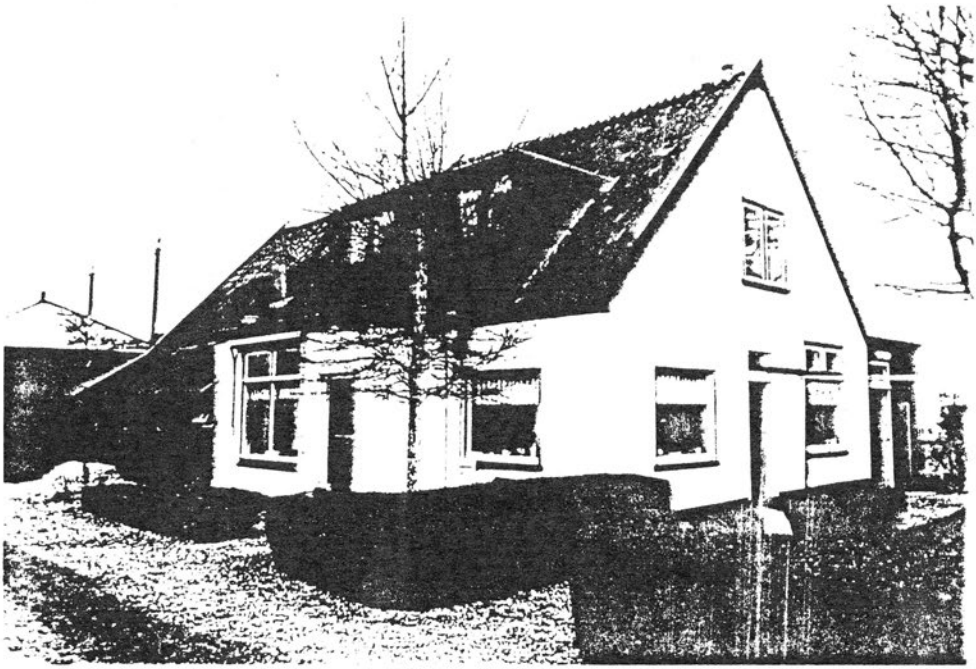

****

Kopij voor het volgend nummer graag vóór 1 september 1993 inleveren bij de redactie.

****

1 9 9 2

FINANCIEEL OVERZICHT HISTORISCHE KRING TE NEDERHORST DEN BERG

Inkomsten 1992		Uitgaven 1992	
Saldo per 1 januari	ƒ 1.136,27	Onkosten expositie zandwinning	ƒ 41,50
Kontributie 1990	" 25,--	Zaalhuur, incl. bijkomende kosten	" 276,55
Kontributie 1991	" 100,--	Aanmaak en aankoop foto-materiaal	" 1.379,39
Kontributie 1992	" 825,--	Administratiekosten	" 226,52
Kontributie 1993	" 250,--	Kosten contactblad	" 428,30
Rente bank	" 3,97	Kamer van Koophandel	" 61,--
Verkoop kaartenmapjes	" 375,--	Representatiekosten	" 63,45
Entree niet leden op lezingen, enz.	" 22,50	Kosten expositie wasserijen	" 136,80
Giften	" 438,25		
Verkoop diverse boekwerkjes	" 284,15		
Verkoop foto's algemeen	" 125,50		
Opbrengst expositie wasserijen	" 129,25		
Verkoop contactbladen aan niet-leden	" 47,50	Saldo per 31 dec. 1992	" 1.148,88
	ƒ 3.762,39		ƒ 3.762,39
		Banksaldo per 31 dec. 1992	ƒ 1.027,57
		Kassaldo per 31 dec. 1992	" 121,31
		Totaal	ƒ 1.148,88

Nederhorst den Berg,
januari 1993

JAARVERSLAG

"HISTORISCHE KRING NEDERHORST DEN BERG"

verslagjaar 1992

Het bestuur van de Historische Kring was in het afgelopen jaar als volgt samengesteld:
J.E. Jansen, voorzitter; G.W.C. Verheul, alg. adjunct; K. Scherpenhuijsen, penningmeester; W.J. van Deutekom, secretaresse; J.F.A. Baar, alg. bestuurslid. Sedert september 1992 neemt K. Ledder deel aan de bestuursvergaderingen als asp. bestuurslid.

De Historische Kring heeft het jaar 1992 afgesloten met een ledenbestand van: 139. In het afgelopen jaar zijn er dus 46 leden bijgekomen, een groei waar we terecht trots op mogen zijn.

VERGADERINGEN EN BIJEENKOMSTEN

In 1992 zijn er 7 bestuursvergaderingen, 1 bijeenkomst van alle werkgroepen met het bestuur, 3 bijeenkomsten van ons bestuur met het bestuur/redactiegroep TVE (voorbereiding Open Dag TVE 15 mei 1993) en 4 ledenbijeenkomsten gehouden, deze laatsten op:

18 feb 1992: jaarverslagen van penningmeester en secretaresse en vertoning van een aantal dia's uit de collectie-Neysen, voornamelijk betrekking hebbend op oud-Overmeer.

31 mrt 1992: dia-presentatie door Rob Molenbeek en Willy Leurs betreffende vogels in het Spiegel- en Blijkgebied uit de schitterende collectie van Paul Lodewijkx.

23 jun 1992: bezoek aan Fort "Kijk Uit". Dit bezoek werd besloten met het drinken van een kopje koffie in molen "De Prutter" bij Gé en Marieke Verheul.

29 okt 1992: Voorafgaand aan de expositie "Van Blekerij tot Wasindustrie" verzorgde de familie Hageman een rondleiding in Wasserij Vecht en Dijk aan de Dammerweg 103.

EXPOSITIE

De expositie "Van Blekerij tot Wasindustrie", die gehouden is op 7 en 8 november 1992 in het Parochiehuis aan de Dammerweg, is een eclatant succes geworden. De Werkgroep die deze prachtige expositie, die een bijzonder groot aantal bezoekers trok, heeft voorbereid verdient alle lof!!

ACTIVITEITEN

Onze Historische Kring was met een eigen stand aanwezig:

- in het gemeentehuis bij de kennismakingsbijeenkomst voor nieuwe inwoners;
- op de Braderie van het Zomerspektakel;
- in de Manège aan de Meerlaan t.g.v. het 110-jarig bestaan Horstermeer;
- in Sporthal "De Blijk" bij de Gemeenschapsdag (presentatiebijeenkomst van alle verenigingen);
- op de Open Monumentendag.

Karel Scherpenhuijsen verzorgde tweemaal een dia-presentatiemiddag, t.w. voor het Open Bejaardenwerk en Rode Kruis Welfare.

TIJDSCHRIFT

Ons eigen Tijdschrift blijkt nu reeds een boekje te zijn waar onze leden naar uitzien. Het is steeds weer een boekje vol kostelijke informatie en interessante verslagen. De redactie-commissie verdient hiervoor zeer zeker ons aller dank!

CONTACTEN

Ons bestuur was in Hilversum vertegenwoordigd op de alg. vergaderingen van "Tussen Vecht en Eem" alsmede op de Open Dag TVE. Wij ontvingen de heren Aalderink en Boerstra van de Stichting "Vreeland, vroeger en nu" en waren te gast bij de Hist. Kring "Weesp" in hun bijzonder mooie, nieuwe onderkomen in het fort op de Ossemarkt.
Door middel van tijdschrift-ruil-abonnementen hebben wij contact met Weesp, Loosdrecht en 's-Graveland. Tevens gaat ons Tijdschrift naar de consulente Regionale Geschiedbeoefening Noord-Holland te Haarlem en naar het Meertensinstituut te Amsterdam

TENSLOTTE

Wij zijn veel dank verschuldigd aan al degenen die via Werkgroepen of individueel ongelofelijk veel werk voor onze Vereniging verrichten en daardoor onze Historische Kring laten leven.

Dit was in vogelvlucht het reilen en zeilen van onze Kring in het jaar 1992. Voor 1993 hopen wij wederom op een heel goed verenigingsjaar.

OPEN DAG T.V.E.

TUSSEN VECHT EN EEM (T.V.E.) is een overkoepelend orgaan voor alle cultuur/historische verenigingen etc. in het gebied dat de naam reeds aangeeft.

T.V.E. organiseert jaarlijks een zg. "Open Dag" in één van de gemeenten binnen genoemd gebied - een dag waarop die gemeente zich presenteert en daarmee laat zien hoeveel interessants en vooral ook hoeveel waardevolle cultuur/historische zaken er in haar omgeving zijnte vinden en te genieten.

Onze eigen "Historische Kring Nederhorst den Berg" zal dit jaar, en wel op zaterdag 15 mei a.s., als gastheer optreden en ons bestuur is, met hulp van de werkgroepen, reeds geruime tijd bezig om een klinkend programma samen te stellen.

Er zal uitgebreid aandacht worden besteed aan ons oudste monument, de Willibrordkerk op de heuvel, d.m.v. een lezing over de bouwgeschiedenis. In de excursies, die georganiseerd worden, krijgen het kasteel, het zandwingebied maar ook de NERA en de RWZI uitgebreide aandacht. En over de grenzen van ons eigen dorp heen, zal een lezing over het ontstaan van de plaatsnamen binnen het gebied van T.V.E. zeker voor alle aanwezigen boeiend en interessant zijn.

Het Tijdschrift van T.V.E. zal een nummer uitgeven dat helemaal is gewijd aan Nederhorst den Berg en waarin diverse schrijvers uit ons dorp allerlei onderwerpen zullen behandelen. Dat boekje zal zeker voor elke "Berger" een verzamelobject worden!

Hoe u kunt deelnemen aan de activiteiten van de "Open Dag TVE" zal nog nader worden bekend gemaakt.

GESPROKEN VERLEDEN (5)

Gerard Baar

Terwijl slager Martens de zojuist gedode koe in stukken sneed en uitbeende kwam het leven in het dorp verder op gang. En misschien hielp bakervrouw Wieman samen met dokter Wartena wel een nieuw dorpelingetje op de wereld. Het was tenslotte een beloftevolle voorjaarsmorgen. De winterse overstromingen waren achter de rug, de zandzakken weggeborgen, de huizen schoongeboend en moddervrij gemaakt.

De Nieuwe Vecht lag vredig in zijn smalle bedding en was zich niet bewust van het gestichte onheil. Kinderen speelden aan de waterkant of stonden met een eigengemaakte wilgensliethengel zo goed en zo kwaad als het ging te vissen. Soms riep een met hoofddoek getooide vrouw iets naar beneden terwijl ze het beddegoed buiten het raam en met gebruikmaking van de muur stofvrij maakte. Op iedere straat stonden wel een paar mensen nieuwtjes uit te wisselen en bij de pomp op het Achterdorp was het kompleet spitsuur. Zoveel inwoners had het dorp wel niet, maar toen was weinig ook veel! Even werd er gezwegen wanneer de pastoor, voorafgegaan door een misdienaar, met de communie voorbij kwam om deze naar de zieken te brengen. Dan hield men zelfs de mond in het winkeltje van Winkelmeyer en keek men de man zover na als mogelijk was. Gordijntje lichten behoorde toen nog tot een van de meest beoefende volksvermaken. Men mocht eens wat missen.

Even later werd de stilte weer doorbroken. De sjees van dokter Wartena kwam zo snel als maar kon langs en de koetsier petste met zijn zweep om het paard tot nog meer spoed te manen. Misschien heeft er wel iemand iets gemompeld in de trant van: "Ik ben benieuwd wie er het eerst is". De meeste mensen gingen gewoon thuis dood. En een boreling had veel minder overlevingskansen dan vandaag de dag. Overal loerden bacteriën, omdat hygiëne nog lang geen algemeen gedachtengoed was. Als de klok om kwart voor twaalf ging luiden, wist men dat er weer iemand het tijdelijke met het eeuwige verwisseld had. Daar hebben

we nu de krant voor. Kosters om de klok te luiden zijn er niet veel meer. De koster van de Roomse kerk had het het slechtst. Om 7 uur 's morgens het Angelus, bij eventueel overlijden om kwart voor twaalf een kwartier luiden, dan direct daar achteraan weer het Angelus om 12 uur en om 6 uur bij het scheiden van de zon nog een keer. Drie keer drie korte klokslagen en dan uitbundig luiden. Niet te lang en niet te kort want er waren altijd tijdwaarnemers die onder het bidden door de slagen bijhielden. Mijns inziens waren dat de grootste kwezels.

Nadat de klokken van het dorp na het middaguur zwegen was een uurlang voor een toerist alleen het getik op de borden van etende mensen te horen. Hoewel ik niet aanneem dat deze groep mensen (de toeristen dus) in die jaren sterk vertegenwoordigd was in Nederhorst den Berg.
Soms als het heel mooi weer was, zou je gebeden in allerlei toonaarden gehoord kunnen hebben. De ene mens spreekt luider dan de ander. Klokslag één uur kwamen in ieder geval de kinderen weer joelend naar buiten en veel vaders vertrokken tot ver in de avond naar hun werk. Volgens overlevering waren er 5 scholen waar die jongetjes en meisjes heen konden. De openbare school, de Gereformeerde, de Protestants-Christelijke en de Katholieke jongens en de Katholieke meisjesschool. Dat laatste betwijfel ik, omdat de katholieke kinderen wél op één school zaten, maar beide sexen gescheiden waren, tot op de speelplaats toe! De kleur van de tegels bakende de respectievelijke terreinen af en wee je gebeente, al gleed je maar uit in het vuur van je oorlogsspelletjes.

De zoon van Wartena vertelt, dat hij met kinderen van communisten en anarchisten op school gezeten heeft. Dat stoorde zijn vader in het geheel niet, omdat deze voor openbaar onderwijs was. Een hele beslissing in die jaren van verzuiling. "Volgelingen" van Frederik van Eeden waren in de Horstermeer terecht gekomen en hebben meegeholpen het gewonnen land in kultuur te brengen en te houden. Dat viel om de donder niet mee, want het vuil groeide harder dan menige groente en verschillende pioniers hebben er hun nek, of eigenlijk hun rug gebroken. In die jaren reed de zoon ook wel met zijn vader mee in de sjees en hem

staat altijd nog voor de geest het beeld van onafzienbare kool-vlaktes. Veel bewoners stamden uit de Noordhollandse koolstreken en gingen door met wat ze thuis geleerd hadden. Misschien dat daarom bij het begin van de tweede wereldoorlog veel families uit Nederhorst den Berg naar West-Friesland geëvacueerd werden. Mijn ouders zaten toen ik er nog niet was b.v. in Dirkshorn. Het dorp was in het kader van de Hollandse waterlinie onder water gezet. De evacuees verzamelden zich in het zaaltje van het café van de dames Bornhijm (waar nu het Chinees restaurant is) en van daaruit bracht men ze naar Weesp. Met de trein ging het verder. Een reis om de wereld in die dagen!

Het geweld van de eerste wereldoorlog echter voltrok zich buiten ons gezichtsveld. Op een afstand van 4 uur modern autorijden lag de jeugd van verschillende Europese landen in loopgraven tegenover elkaar en op bevel verlieten ze die om met duizenden tegelijk te sneuvelen voor volk en vaderland, zoals dat op de monumenten heet.
Hier was modder, uitgeveend weiland, onbegaanbare wegen in de winter, maar de kogels vlogen niet in het rond. Een probleem minder hoewel de rest er niet om loog. Eenzijdig eten, veel zieke mensen, de gesel van de Spaanse griep en banaal genoeg daar bovenop nog mensen die door de Russische revolutie van de ene op de andere dag arm werden, omdat de Russische waardepapieren niets meer waard waren. Degene die zijn toilet met deze obligaties heeft laten beplakken, moet niet van humor gespeend zijn geweest. Arm en rijk bleven steeds opnieuw dingen uitdenken om aan de broodnodige kost te komen.

Nood maakt vindingrijk, maar het is lekkerder om op een door aardgas verwarmd kantoor of laboratorium nieuwe zaken uit te denken, die urgent zijn om echt te overleven.

(wordt vervolgd)

UIT DE KERKERAAD (2)

J. Kloosterman-Dekker

Ook in de 18e eeuw was de belangrijkste taak van de diaconie de verzorging van armen, bijv. in 1760:

	(gl.)	(st.)
De weduwe van Ary Salm 3 ellen linnen-streept - à 15 st. de ell	4	5
Aan Andries Trommel voor 't maken van een pak voor Leysbeth Hermanus	1	4
Jacob Slot voor kostgeld		15
Voor Ant. Papes een paar kousen	1	4
Aan Jacob Slot 1 maand kostgeld voor Maria	1	4
1/4 Ton bier voor de armen	1	10
Begrafeniskosten van Maria Groenevelt	2	4
De doodskist voor Leysbeth Hermanus	5	10

Soms waren er moeilijke gevallen die uitgebreid in de kerkeraadsvergadering besproken moesten worden, zoals van het gezin van Pietje Haas. Het was eigenlijk een geschil dat gerezen was tussen de diaconie van Nederhorst en de Roomse armmeesters van Ankeveen en dat speelt vanaf 1763.
In 1765 wordt in een brief aan de Heren Raden Provinciaal van Utrecht om raad gevraagd. Men schreef dat Cornelis van der Veer, geboren in Vreeland en behorende tot de gereformeerde gemeente, in 1757 was getrouwd met Pietje Jacobsen Haas, geboren in Nederhorst en de Roomse godsdienst aanhangend. Bij hun huwelijk hebben ze, na voorlezing, plechtig beloofd zich te zullen houden aan de resolutie van de Heren Staten van de provincie, betreffende de gemengde huwelijken.

VI. RESOLUTIE *van de Vroedſchap, rakende de Houwlyken tuſſchen de Gereformeerden en Roomſchgeſinden, den 15 Januar. MDCLXXVII.*

De Vroedſchap gehoort het rapport van haare Gecommitteerden volgens Reſolutie Commiſſoriaal van den 4 Septemb. 1676, heeft na iterative lecture en rype deliberatien gearreſteert de nabeſchreeve articulen.

Eerſtelyk, dat ingevalle een Roomsgeſinde komt te trouwen met een van de ware Gereformeerde Religie, 't zy op het Stadhuys, of in de kerke, denſelven by het aanteekenen van de gebooden aangeſeyt zal worden, dat by aldien naderhand de Gereformeerde partuur komt te pleegen eenige acten van de Roomſche Religie, directelyk, of indirectelyk, hoedanig die ſouden mogen weſen, 't zy willig, of onwillig, alsdan zy beyde vervallen ſullen van het borgerſchap, of recht van inwooning, en ongequalificeert gehouden, om het ſelve ooyt te ſullen obtineeren.

Ende zal de Roomſchgeſinde voor het aanteekenen van de geboden gehouden zyn te beloven, de Gereformeerde partuur niet te ſullen verhinderen, maar vreedelyk te ſullen laten gebruyken alle plichten van de Gereformeerde Religie, ſoo binnen als buyten 's huys, ſoo wel in geſondheyd als in ſiekte.

Item, dat ſy alle kinderen, by hun te procreëeren, zullen laten doopen, ende opvoeden in de Gereformeerde Religie, alles op pœne als voren, zoo wanneer hy, of zy, contrarie deeſe beloften zal hebben gedaan. Accordeert, in kenniſſe van my, E. V. Harscamp.

De 3 kinderen die geboren werden, zijn dan ook gedoopt in de gereformeerde kerk van Nederhorst. Cornelis van der Veer is overleden en laat zijn roomse weduwe met 3 kinderen achter:

> "in een staat van de uyterste armoede, te meer wijl de moeder van 't vierde swaar zijnde, daarvoor 't brood niet konde winnen".

De diaconie zorgde voor alimentatie van genoemde 3 kinderen. Maar er deden zich moeilijkheden voor omdat men de roomse moeder niet ook kon onderhouden en:

> "de kinderen niet wel van de moeder konde afscheuren, te meer wijl dezelven noch so jong waren."

Men stelde de roomse armmeesters, Pieter Meester en Pieter Mackenberg, voor, een vierde deel van het onderhoud voor hun rekening te nemen. Na overleg met de pastoor van Ankeveen werd dit verzoek afgewezen. Beide diaconieën voorzien veel kosten die langdurig en zwaar zullen wegen. Daarom wordt een schriftelijk verzoek ingediend aan bovengenoemde Heren Raden van Utrecht. De kerkeraad stelt voor om de kinderen van de moeder af te nemen en uit te besteden bij gereformeerde personen of nog liever, vooral omdat er een vierde kind bijkomt, dat de roomse kerk tot onderhoud van het gezin en het aanstaande kraambed een vierde deel zal bijdragen. Aangezien men al in een proces hierover was gewikkeld met de roomse kerk, wat veel tijd en geld kostte (reizen van kerkeraadsleden naar Utrecht), probeerde men door dit verzoek een snelle oplossing te verkrijgen.

Men deed vervolgens in eigen ogen een slimme zet en ging als kerkeraad een oud besluit toepassen waarin stond dat men voortaan de bedelingen niet bij de armen aan huis zou brengen, maar dat een ieder die bedeeld werd, zijn deel 's zondags in de kerk na 't eindigen van de dienst, zou ophalen. De reactie van Pietje Jacobsen de Haas was:

> "dat sij liever met haare kinderen van honger sterven wilde, als aan die resolutie te beantwoorden".

en vervolgens toen men haar vroeg waarom zij haar kinderen niet naar school, kerk en catechesatie zond, antwoordde dat:

> "sij moeder over de kinderen was, geen alimentatie oit van ons versogt hadde, maar dat die haar opgedrongen was;

dat sij haare kinderen thuys nodig had, die zoude school, in de kerk en catechesatiën zenden wanneer sij sulx goed vonden dat sij ook selver haare huyshuur betalen zoude. Dat echter 't voorige jaar, met haare volkomene bewilliging diacenen gedaan en haar bij provisie 't nodige besorgt hadde in de kraam en tot onderhoud van de onnosele kinderen, als moetende sonder ondersteuning anders van honger en kommer vergaan. So als men noch zien zoude wanneer niet 't Papendom haar ter berijking van hun boos voornemen, de hulpsame hand bood".

Ook de dooppeten en vrienden begonnen hun ongenoegen te tonen over de ontaarde handelwijze van de moeder, ook omdat deze haar kinderen misschien zelfs heimelijk in de roomse godsdienst liet onderwijzen.

In het jaar 1769, toen Pietje Haas één van haar kinderen in Amsterdam bij roomse mensen had ondergebracht, vroeg Marretje Pan, die dooppeet was van dit kind, om dit bij de classis ter tafel te brengen.

Het diaconieboek van Nederhorst den Berg meldt de volgende bedragen die aan Pietje Haas uitgekeerd werden:

	gld.	st.
sept. 1763 wed. v.d. Veer	13	15
oct. 1763 wed. v.d. Veer	13	10
april 1763 luiers voor de wed.v.d.Veer	1	12
huur voor Pietje Haas	6	--
12 stuivers iedere week so lang sij in de kraam lag in sept-oct-nov-dec-jan-febr. 1765 telkens 4 weken onderhoud	8	--

Later wordt ƒ 8,- betaald aan "S. Spruyt, mr. Chirurgijn te Nigtevecht wegens het herstellen van 't jongste kind van de wed. Van der Veer, dat swaar gebrooken was".

Daarna komen we haar naam niet meer tegen in het diaconieboek.

Bronnen: archief kerkeraad hervormde gemeente Nederhorst den Berg, inv.nr. 1 en archief diaconie hervormde gemeente Nederhorst den Berg, inv.nr. 2.

WAT GEBEURT ER IN DE HORSTERMEER?

Annie Lam

Heeft u ook gezien dat er wat gaande is in de Horstermeer?
In de Horstermeer is in uitvoering een nieuw waterhuishoudkundig plan.
Waarom? Waren er klachten over de huidige situatie? Neen.
De Horstermeer heeft jaarlijks een hoeveelheid kwelwater van ± 30 miljoen m3, waarvan de helft zoet water is, het centrum bevat veel brak water.
In de huidige situatie vindt de afwatering plaats door middel van een ringsloot, die aangesloten is op een afwateringstocht.
Het water wordt in westelijke richting afgevoerd en geloosd op de Vecht.
De vraag werd gesteld: kunnen we dit water gebruiken voor andere doeleinden?

Door de Provinciale Waterstaat NoordHolland, het Waterschap Drecht en Vecht en het Zuiveringschap Amstel- en Gooiland is eind 1985 de Projektgroep "Waterhuishouding Onderzoek Horstermeerpolder en Omliggende Polders" ingesteld, met als doel te onderzoeken op welke wijze het zoete kwelwater uit de Horstermeer kan worden benut voor aanvulling van de omliggende polders.
Redenen voor deze wateraanvulling zijn zowel van kwantitatieve als kwalitatieve aard.
Door aanvulling van de Ankeveense, Kortenhoefse en 's-Gravelandse polders met kwelwater uit de Horstermeerpolder, kan de inlaat van een slechter kwaliteit water uit de Vecht en de 's-Gravelandse boezem gestopt worden.
Voor die polders zijn waterbalansen opgesteld om af te leiden wat de waterbehoefte is en de maximale beschikbare hoeveelheid zoet kwelwater uit de Horstermeer.
Naast de waterbehoefte, kwantiteit, zijn er ook eisen gesteld aan de kwaliteit van het kwelwater.
Ook moest onderzocht worden op welke manier voorkomen kon worden dat in het centrum van de Horstermeer het zoutgehalte te hoog zou worden.

Om dit te realiseren is er een nieuw waterhuishoudkundig plan gemaakt.
De Horstermeerpolder wordt in drie bemalingsgebieden gesplitst: noord, zuid en midden. Vanuit het gebied noord zal het water naar de Stichts-Ankeveense Plassen worden geleid. Vanuit zuid naar de Kortenhoefse Plassen.
Om te voorkomen dat het zoutgehalte toeneemt in het centrum zal dit gebied van water worden voorzien vanuit het IJmeer. Aanvoer vindt plaats via de 's-Gravelandse vaart en een aantal te verbreden watergangen in de Kortenhoefse Polder naar de Horstermeer. Afvoer van het doorspoelwater zal plaatsvinden via het huidige poldergemaal in de Vecht.
Bij de ontwikkeling van het plan is het uitgangspunt geweest, dat de agrarische belangen niet geschaad mogen worden. Plannenmakers hebben een andere zienswijze dan agrariërs, dus er moest nogal wat veranderd worden. In het begin liep dat nogal stroef, de agrariërs weigerden elke medewerking.
Om het plan uit te voeren was die medewerking noodzakelijk. Na overleg zijn er veranderingen aangebracht, die voor beide partijen acceptabel waren.
Plannenmakers zitten niet stil. Er ligt nog een plan op tafel. Misschien nog veel meer, wat nog niet bekend is.
De Provincie Noord-Holland heeft de globale begrenzing tweede fase relatienota en natuurontwikkeling op landbouwgrond aangenomen in de vergadering van 15 mei 1992 in de Commissie voor Natuur- en Landschapsbescherming en Openluchtrecreatie, Land- en Tuinbouw en Ruimtelijke Ordening.
In het gedeelte van de Vechtstreek dat tot Noord-Holland behoort, ligt 3457 HA agrarische grond, waaraan men 455 HA beheersgebied, 910 HA reservaatsgebied en 320 HA natuurontwikkeling wil onttrekken.

Wat houdt dat in voor de Horstermeer? De gehele Horstermeer maakt onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur die is aangegeven in het Natuurbeleidsplan. Hier wordt de ontwikkeling van een door sterke kwel beïnvloed laagveenmoeras voorgestaan, door uitvoering van een natuurontwikkeling kan een grote bijdrage worden geleverd aan het herstellen van de hydrologische koppeling van de reservaten Kortenhoefse en Ankeveense Plassen.

Behoud van het gebiedseigen, voedselarme water is van grote betekenis. Door plas-dras situatie zal de laagveen- dan wel hoogveen-ontwikkeling gestimuleerd worden.

De gronden dienen verworven te worden, daarna moeten cultuurtechnische ingrepen gedaan worden om te komen tot een zinvolle uitvoering van de verbindingszone van het Natuurbeleidsplan. De totale grond in de Horstermeer is aankoop-gebied. Aldus de plannenmakers.

Is in de toekomst elk perspectief voor landbouw ontnomen in de Horstermeer? Er is toegezegd dat de zuidwest hoek nog mag blijven.

Hoe is de leefbaarheid van de polderbewoners in de toekomst met moeras bij de achterdeur? Moeten die ook maar een ander plekje zoeken, net zoals de weidevogels?

Zo ziet u maar, plannen van verschillende overheden worden over elkaar heen gedumpt.

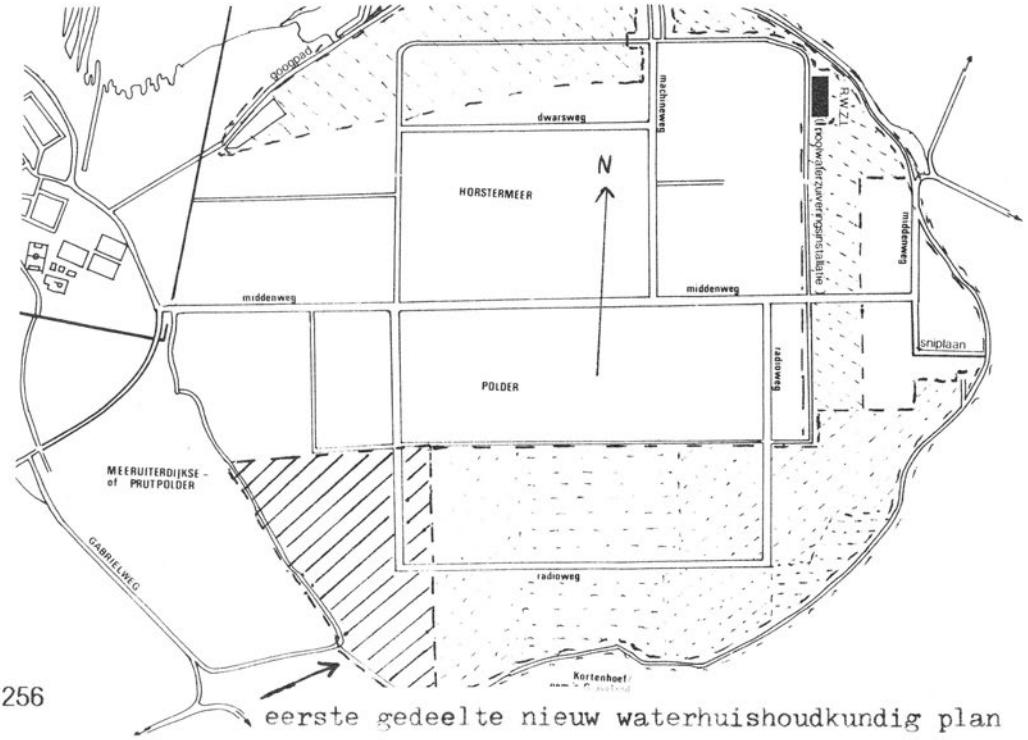

eerste gedeelte nieuw waterhuishoudkundig plan

Overzicht van archieven en indices (klappers) betreffende Nederhorst den Berg

aanwezig bij het

Streekarchief te Hilversum

archieven van:

gemeentebestuur, 1625-1936 *
- met burgerlijke stand: geb. 1811-1892, huw. 1811-1912, overl. 1811-1932
- nog geen bevolkingsregisters
gerecht, 1620-1811 *
notarissen, 1664-1710, 1770-1789 *
polders:
- Blijkpolder, 1708-1951 *
- Heintjesrak- en Broekerpolder, 1762-1979 *
- Horn- en Kuijerpolder, 1746-1962 *
- Horstermeerpolder, 1612-1980 *
- Spiegelpolder, 1779-1979 *
Ned. Hervormde Gemeente, (1600) 1625-1954 *
DTB's (doop-, trouw- en begraafboeken van vóór 1811) *

* betekent dat er een toegang is in de vorm van een inventaris of plaatsingslijst

indices op bovengenoemde DTB's:

hervormd dopen, 1639-1812
hervormde huwelijken, 1639-1813
hervormd begraven/overlijden, 1625-1811
impost v.h. gerecht op huwelijken, 1625-1732

indices op archief van het gerecht:

schepenakten (hierin ook enkele transporten en huwelijken), 1722-1811

N.B.: de indices zijn alle geordend:
- alfabetisch op familienaam
- alfabetisch op patroniem
- op datum

de indices op de schepenakten zijn ook geordend naar soort akte

Omslagprent:

gemeentegrenzen van Nederhorst den Berg
in het jaar 1867 - de Horstermeerpolder
is nog niet drooggemaakt